

Верховний
Суд

Судова практика у справах зі спорів, що виникають у відносинах із забезпечення доступу до екологічної інформації

Тетяна Стрелець
суддя КАС ВС

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВА НА ДОСТУП ДО ЕКОЛОГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

- ❖ Конституції України
- ❖ Конвенція «Про доступ до інформації, участь громадськості у прийнятті екологічно важливих рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються навколишнього середовища» (Орхуська конвенція)
- ❖ Закон України «Про інформацію»
- ❖ Закон України «Про доступ до публічної інформації»
- ❖ Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища»
- ❖ Водний кодекс України
- ❖ Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення»
- ❖ Закону України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку»
- ❖ Закону України «Про відходи»
- ❖ Кодекс цивільного захисту України

Стаття 50 Конституції України

гарантує
кожному

- право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди
- **право вільного доступу до інформації про стан довкілля, про якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на її поширення.**
- така інформація ніким не може бути засекречена

ПОНЯТТЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Закон України «Про інформацію»

Відомості та/або дані про:

стан складових довкілля та його компоненти, включаючи генетично модифіковані організми, та взаємодію між цими складовими;

фактори, що впливають або можуть впливати на складові довкілля (речовини, енергія, шум і випромінювання, а також діяльність або заходи, включаючи адміністративні, угоди в галузі навколишнього природного середовища, політику, законодавство, плани і програми);

стан здоров'я та безпеки людей, умови життя людей, стан об'єктів культури і споруд тією мірою, якою на них впливає або може вплинути стан складових довкілля;

інші відомості та/або дані.

Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища»

це будь-яка інформація в письмовій, аудіовізуальній, електронній чи іншій матеріальній формі про:

стан навколишнього природного середовища чи його об'єктів - землі, вод, надр, атмосферного повітря, рослинного і тваринного світу та рівні їх забруднення;

біологічне різноманіття і його компоненти, включаючи генетично видозмінені організми та їх взаємодію із об'єктами навколишнього природного середовища;

джерела, фактори, матеріали, речовини, продукцію, енергію, фізичні фактори (шум, вібрацію, електромагнітне випромінювання, радіацію), які впливають або можуть вплинути на стан навколишнього природного середовища та здоров'я людей;

загрозу виникнення і причини надзвичайних екологічних ситуацій, результати ліквідації цих явищ, рекомендації щодо заходів, спрямованих на зменшення їх негативного впливу на природні об'єкти та здоров'я людей;

екологічні прогнози, плани і програми, заходи, в тому числі адміністративні, державну екологічну політику, законодавство про охорону навколишнього природного середовища;

витрати, пов'язані із здійсненням природоохоронних заходів за рахунок фондів охорони навколишнього природного середовища, інших джерел фінансування, економічний аналіз, проведений у процесі прийняття рішень з питань, що стосуються довкілля.

Орхуська конвенція

означає будь-яку інформацію в письмовій, аудіовізуальній, електронній чи будь-якій іншій матеріальній формі про:

а) стан таких складових навколишнього середовища, як повітря і атмосфера, вода, ґрунт, земля, ландшафт і природні об'єкти, біологічне різноманіття та його компоненти, включаючи генетично змінені організми, та взаємодію між цими складовими;

б) фактори, такі як речовини, енергія, шум і випромінювання, а також діяльність або заходи, включаючи адміністративні заходи, угоди в галузі навколишнього середовища, політику, законодавство, плани і програми, що впливають або можуть впливати на складові навколишнього середовища, зазначені вище в підпункті а), і аналізі затрат і результатів та інший економічний аналіз і припущення, використані в процесі прийняття рішень з питань, що стосуються навколишнього середовища;

с) стан здоров'я та безпеки людей, умови життя людей, стан об'єктів культури і споруд тією мірою, якою на них впливає або може вплинути стан складових навколишнього середовища або через ці складові, фактори, діяльність або заходи, зазначені вище в підпункті б);

СУБ'ЄКТИ ДОСТУПУ ДО ЕКОЛОГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Закон України «Про інформацію»

суб'єкти інформаційних відносин
фізичні особи, юридичні особи, об'єднання громадян, суб'єкти владних повноважень

громадськість

Закон України «Про доступ до публічної інформації»

ЗАПИТУВАЧІ ІНФОРМАЦІЇ
фізичні, юридичні особи, об'єднання громадян без статусу юридичної особи, крім суб'єктів владних повноважень

Орхуська конвенція

«ГРОМАДСЬКІСТЬ»
означає одну або більше фізичних чи юридичних осіб, їхнє об'єднання, організації або групи, які діють згідно з національним законодавством або практикою

«ЗАЦІКАВЛЕНА ГРОМАДСЬКІСТЬ»
означає громадськість, на яку справляє або може справити вплив процес прийняття рішень з питань, що стосуються навколишнього середовища, або яка має зацікавленість в цьому процесі; для цілей даного визначення недержавні організації, які сприяють охороні навколишнього середовища та відповідають вимогам національного законодавства, вважаються такими, що мають зацікавленість

Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища»

ГРОМАДЯНИ УКРАЇНИ
ГРОМАДСЬКІ ПРИРОДООХОРОННІ ОРГАНІЗАЦІЇ
(громадські організації у галузі охорони навколишнього природного середовища)

КОНВЕНЦІЯ

про захист прав людини і основоположних свобод

застосованість

встановлюється

порушення

у справах
щодо доступу
до екологічної
інформації

Стаття 8 Конвенції
Право на повагу до
приватного і
сімейного життя

Стаття 10 Конвенції
Свобода
вираження
поглядів

«Guerra and Others v. Italy»

Рішення ЄСПЛ від 19 лютого 1998 року, заява № 116/1996/735/932
5 окремих думок (10 суддів)

Встановлено порушення статті 8 Конвенції

Висновки Суду щодо стверджуваного порушення статті 10

п.53 Суд нагадує, що свобода одержання інформації, визначена в пункті 2 статті 10 Конвенції, «в основному забороняє уряду обмежувати одержання особою інформації, яку інші хочуть чи бажають їй надати» (див. рішення у справі «Леандер проти Швеції» (Leander v. Sweden) від 26 березня 1987 року, серія А, № 116, стор. 29, § 74). *Цю свободу не можна тлумачити як накладення на державу позитивних зобов'язань щодо збору та розповсюдження інформації з власної ініціативи за таких обставин, які мають місце в цій справі*

інформацією про ризики, які пов'язані з діяльністю хімічного заводу, а також процедури отримання інформації та порядку відшкодування збитків у разі настання аварії).

ЄСПЛ встановлено, що стаття 10 не є застосовною в цій справі.

«‘Sdružení Jihočeské Matky’ (Співдружність матерів Південної Чехії) проти Чеської Республіки»

Рішення ЄСПЛ від 10 липня 2006 року, Заява № 19101/03

Висновки Суду щодо стверджуваного порушення статті 10

•В результаті Суд вважає, що *стаття 10 Конвенції не може витлумачуватись як така, що гарантує абсолютне право доступу до всіх технічних деталей, пов'язаних з будівництвом атомної станції, оскільки, на відміну від інформації про наслідки впливу останньої на довкілля, такі дані не можуть належати до таких, що становлять загальний інтерес.*

ЄСПЛ встановлено, що стаття 10 є застосовною в цій справі.

Дійсно, коли право на отримання інформації може загрозувати правам інших осіб, громадській безпеці або здоров'ю людей, то межі поширення права на доступ до такої інформації звужуються положеннями, що викладені в пункті 2 статті 10 Конвенції.

Відтак, враховуючи обставини даної справи та поле розсуду, яким наділені держави, не можна стверджувати, що втручання в свободу заявника отримати інформацію було непропорційним по відношенню до переслідуваної мети.

Проте, ЄСПЛ не визнав порушення статті 10 Конвенції.

«Гримковська проти України»

Рішення ЄСПЛ від 21 липня 2011 року, заява № 38182/03

Висновки Суду щодо доступу до інформації в даній справі

▪ *Ні рішення національних судів, ні зауваження Уряду не містять доказів того, що такі гарантії, зокрема доступ громадськості до інформації про стан навколишнього середовища та прийняття рішень у період розробки проекту з інвентаризації, існували.*

Кожна зі Сторін сприяє екологічній просвіті та підвищенню рівня поінформованості ГРОМАДСЬКОСТІ з проблем навколишнього середовища, особливо стосовно

(п.3 ст.3 Орхунська конвенція)

одержання доступу до інформації

участі у процесі прийняття рішень

доступу до правосуддя

з питань, що стосуються

навколишнього

середовища

Позовні вимоги у справах щодо

- відмови або розгляду, що не відповідає вимогам Конвенції, державним органом прохання про надання екологічної інформації (стаття 9.1)

- рішення, дії чи бездіяльність державних органів стосовно дозвільних документів, процедур видачі таких дозволів, і процесу прийняття рішень щодо видів діяльності, передбачених Конвенцією (стаття 9.2)

- будь-яких інших видів дій та бездіяльності приватних осіб і державних органів, які суперечать національному законодавству з питань, що стосується навколишнього середовища (стаття 9.3)

Адміністративні справи щодо одержання доступу до екологічної інформації

- Справа № 813/2654/15 за позовом Міжнародної благодійної організації «Екологія-Право-Людина» до Департаменту будівництва, житлово-комунального господарства, містобудування та архітектури Івано-Франківської обласної державної адміністрації, Івано-Франківської обласної державної адміністрації
- Справа № 809/179/17 за позовом Особи до Фермерського господарства «Гордійчук Ігор Григорович»
- Справа №826/19451/16 за позовом Міжнародної благодійної організації «Екологія-Право-Людина» до Державного підприємства «Спеціалізована державна експертна організація – Центральна служба Української державної будівельної експертизи»
- Справа №813/7397/13-а за позовом Міжнародної благодійної організації «Екологія-Право-Людина» до Державної служби геології та надр України
- Справа № 804/2944/18(ЗП/0840/170/18) за позовом Особи до Публічного акціонерного товариства «ДТЕК Дніпроенерго»
- Справа №826/719/17 за позовом Міжнародної благодійної організації «Екологія-Право-Людина» до Кабінету Міністрів України, Міністерства енергетики і вугільної промисловості України (відкрите касаційне провадження)

ПОЗОВНІ ВИМОГИ
задоволені

ВІДМОВЛЕНО У
задоволенні
ПОЗОВУНІ

Постанова КАС у складі ВС у справі № 826/3969/16 від 03 липня 2019 року

Сторони по справі

- Відмова відповідача у наданні запитуваної інформації (паспорта потенційно небезпечного об'єкта) не була обґрунтованою.
- Оскільки інформація стосується діяльності Трипільської ТЕС, яке негативно впливає на довкілля, тому відповідач як розпорядник не може ухилятися від її надання, покликаючись на свою статутну діяльність, якою, на його думку, обмежується обсяг його підзвітності/публічності як розпорядника інформації

Верховний
Суд

Дякую за увагу!